

Міхась Кенька: Песеннае рэтра

Анатацыя. На гэтую тэму мяне навяла праграма Яўгена Блізнюка “Рэтра” на беларускім радыё. Яна рабілася па заяўках радыёслухачоў, што хацелі паслухаць любімыя песні сваёй маладосці – 60-80-х гадоў мінулага стагоддзя. Зразумела, што заяўкі рабілі людзі ўжо не маладыя. Я заўважыў, што найчасцей просяць выканаць песні савецкіх кампазітараў, радзей – старадаўнія рамансы, танга. І мне ўспомнілася сваё дзяцінства, вясковыя святы, вяселлі – якіх толькі песень на іх не спявалі!

Вядома, у найбольшай пашане былі свае, на роднай мове. Спявалі старыя спаконвечныя народныя песні – “Ой, рэчанька, рэчанька”, “Ці ўсе лугі пакошаны”, “Ой, ляцелі гусі з броду”, “Зялёная вішня”, “Лявоніха”. Спявалі песні беларускіх кампазітараў “Бывайце здаровы”, “Ручнікі”, “Ой, бярозы ды сосны” (Лясная песня).

Але спявалі і песні, якія прыляцелі з-за межаў. Сярод іх – украінскія песні розных часоў: “Ніч яка місячна”, “Чорніі брови, каріі очі”, “Ой дівчино, шумить гай”. Цікава, што некаторыя песні як бы агульныя для украінцаў і беларусаў. Вось некаторыя назвы такіх песень па-украінску, але ж ёсць і іх беларускія варыянты: “Там за гаем зелененьким”, “Добрий вечір, дівчино, куди йдеш?”, “За туманом нічого не відно”, “А я все дивлюся, де моя Маруся”, “В саду ходила, квіти збирала”, “Ти ж мене підманула”.

Сярод папулярных былі і даўнія казацкія песні, іх таксама спявалі па-рознаму, у розных варыянтах – “Распрягайте, хлопцы коней” “По Дону гуляет..., ”Ехали казаки”. Апошнія дзве мяне, малага, даводзілі да плачу: мне было шкада і дзяўчыну, якая патанула, калі карэта звалілася з маста, і няшчасную Галю, якую так жорстка падманулі казаки. І ўжо не я адзін, а ўся вёска плакала, калі праводзілі хлопцаў у армію і на развітанне традыцыйна спявалася старадаўняя руская рэкруцкая песня: “Последний нонешний денёчек”...

Рускія песні ў бяседным рэпертуары ішлі нароўні з беларускімі. Спяваліся старадаўнія “По диким степям Забайкалья”, “Глухой, неведомой тайгою”, “Шумел камыш”, “Тёмно-вишнёвая шаль”, “Раскинулось море широко”, “Вот мчится тройка почтовая”, “Из-за острова на стрежень” – яны лічацца народнымі песнямі, іх аўтары невядомыя. Але як народныя спяваліся і песні “Коробушка” на словы М. Някрасава, “Мой костёр в тумане светит” Я. Палонскага, “Хас-Булат удалой” А. Амосава, “Смерть Ермака” К. Рылеева. У народным бытаванні відазмяніліся многія словы

гэтых песень, забыліся іх аўтары. Калі песня пойдзе ў народ, то забываецца, адкуль яна, хто аўтар, хто стварыў музыку да яе. Нават і сёння ў нас далёка не ўсе ведаюць, што нібыта руская народная песня “Когда я на почте служил ямщиком” на самай справе і не руская, і не народная, што напісаў яе беларускі паэт У. Сыракомля папольску, а рускі паэт Трэфалёў пераклаў і “пусціў у народ”. Дарэчы, у Міры адкрыўся прыватны музей гэтай песні, які запачаткаваў мясцовы энтузіяст Віктар Сакель.

Мая цешча-ленінградка рашуча даводзіла мне, што “Бываеце здаровы” (беларуская песня на словы А. Русака) – гэта не што іншае як толькі руская народная песня. Калі я пытаўся ў першакурснікаў філфака, ці ёсць аўтары ў песень “Ручнікі”, “Мяцеліца”, правільна адказвалі адзінкі, большасць жа сцвярджала, што гэта беларускія народныя песні. Між тым, як аўтары іх – Вера Вярба і Авер’ян Дзеружынскі. Ужо і нядаўна напісаную песню “А я лягу, прылягу” на словы Ніла Гілевіча многія лічаць народнай.

У народ пайшло мноства песен дзякуючы тэхнічнаму прагрэсу. Калі вынаходнікі прыдумалі, як запісваць гук, то неўзабаве шырока распаўсюдзіліся патэфоны, тады нямала песень дайшло да беларусаў на грамафонных пласцінках. Калі патэфоны пацане сталі даступнымі масаваму пакупніку, яны з’явіліся ў хатах, іх бралі з сабой а пагулянкі, пікнікі на свежым паветры, кружэлкі да іх дбайна падбіраліся паводле густу гаспадароў. Патэфоны заводзілі для гасцей, словы песень на ляту падхопліваліся, рабіліся папулярнымі.

У даваенныя гады ў хатах з’явіліся “талеркі” першых радыёпрыёмнікаў, а потым, у часы “халоднай вайны” у кожнай хаце ў абавязковым парадку паставілі радыёкропкі, тлумачылі, што для апавяшчэння пра ядзернае напаўдзе. І тут ужо межы бяседага рэпертуару яшчэ шырэй расунуліся, сталі папулярнымі песні многіх народаў, часта нават вельмі далёкіх ад Беларусі. Так, дзве песні на словы украінскага паэта А. Малышкі “Песня про рушник” (Рідна мати мая...), “Киевский вальс» і песню на словы Дз. Паўлычкі “Два кольори” напявалі нават па-украінску. Ансамбль “Трыя Марэніч” зрабіў папулярнай песню “Несе Галя воду”.

Цікава, што на маёй роднай Пастаўшчыне, на паграніччы з Літвой і Польшчай, прынамсі, у маёй роднай вёсцы, як ні дзіўна, літоўскіх і польскіх песень падчас застолляў не спявалі. Не было нават песень з новымі словамі паводле музычных матываў нашых заходніх суседзяў, як, скажам у Польшчы на іншыя словы спявалі рускія песні “Ландышы», «Катюша», «Московские окна». Але ўсё ж аказваецца, што хаця б у Заходняй Беларусі, асабліва на памежжы, некаторыя польскія песні былі вядомыя. Як тут не згадаць пра гісторыю песні “La Paloma” (Галубка). Словы і музыку да яе (яна нагадвае матыў хабанеры) напісаў іспанскі кампазітар Себастьян

Ірадзье (1809-1865) ў 1863 годзе пасля паездкі на Кубу. Вось тэкст першага куплета і прыпева ў арыгінале:

Cuando sali de la Habana, valgame Dios!

Nadie me ha visto salir si no fui yo.

Y una linda Guachinanga

S'alla voy yo,

Que se vino tras de mi,

Que si senior.

Refrain:

Si a tu ventana llega Una Paloma,

Tratala con carino, Que es mi persona.

Cuentale tus amores, Bien de mi vida,

Coronala de flores, Que es cosa mia.

Ay! chinita que si!

Ay! que dame tu amor!

Ay! que vente conmigo,

Chinita, a donde vivo yo! .

Падрадкоўны пераклад:

Калі я пакідаў Гавану, о, божа мой,

Ніхто не бачыў, як я адпраўляўся.

Быў толькі я

І адна прыгожая дзяўчына з Гуачынанга,

Гатова пайсці са мной,

Так, сеньёр.

*Калі да твайго акна прыляць галубок,
Пачастуй яго, гэта я, дарагая.
Раскажы яму пра сваё каханне,
Зрабі яму карону з кветак, бо гэта буду я.
Ах, каханая, о, так!
Ах, падары мне сваё каханне,
Ах, пайдзі са мной, каханая,
Туды, куды іду я.*

Як бачым, у арыгінале не апавядаецца пра марака, які марыць хутчэй вярнуцца з плавання і сустрэцца з каханай, як у песні “Голубка” на рускай мове. Толькі калі “Палома” стала папулярнай у Еўропе, сэнс песні змяніўся: ва ўсіх варыянтах гэта гісторыя пра тое, як галубка прыляцела да дзяўчыны і прынесла апошнюю вестку ад марака, які загінуў у штармавым моры. У ёй моцна гучыць матыў перамогі кахання над смерцю. Магчыма, на інтэрпрэтатараў паўплывала гісторыя аб тым, як персідскі флот цара Дарыя ў 492 да н.э. гінуў у час буры каля берагоў Афона, і маракі выпускалі белых галубоў, якія звеставалі родным пра трагедыю на моры.

Песня стала папулярнай у Мексіцы, на Кубе, на Гаваях, у пачатку XX стагоддзя яе заспявалі ў Францыі, Іспаніі, Германіі. Ці не таму, што ў песні згадваецца пра Гавану, яна лічыцца кубінскай. У Польшчы “Палому” спяваў надзвычай папулярны ў 30-я гады спявак Адам Астэн (1902-1993) на словы, якія абсалютна не адпавядалі ні зместу арыгінала, ні заходнееўрапейскім (англійскаму, французскаму, нямецкаму) варыянтам. Аўтар слоў – польскі паэт Валеры Ястжэмбец-Рудніцкі (1888-1962). У ягонай версіі на першы план выступіў матыў рамантыкі мора:

*W ten świat płynie okręt, prując grzebień fal.
I wkrąg widać tylko morze i szarą dal...
Ten wiatr dziś tak huczy i tak żałośnie łka,
Kto wie dokąd ta wichura nas dzisiaj gna...*

*Cóż nas obchodzi przecież szeroki świat,
Wicher po morzach nas pędzi tyle lat...
Nikt z nas nie pragnie wracać, bo nie ma gdzie.
Niech więc ten wiatr szaleje i dalej dmie!
Ref.*

*Chłopcy, na nas już czas...
Morze woła dziś nas (варыянт: dziś wzywa nas)...
Szare fale zuchwale nam morskie
Dziś dno pokazać chcą!
Rzućmy smutek i żal,
Wicher pędzi nas w dal...
Niech marzenia, cierpienia i serca ból
Zmyje morska sól!*

*Падрадкоўны пераклад:
За свет плыве карабель, рассякаючы грабяні хваль.*

А навокал бачны толькі мора і шэрая далеч.

Той вецер так шуміць і так жаласна плача.

Хто ведае, дакуль ён будзе нас гнаць...

Што ж мы заўсёды абмінаем шырокі свет?

Віхура па моры ганяе нас столькі гадоў...

Ніхто з нас не прагне вярнуцца, бо няма куды.

Хай сабе вецер шалее і дзьме.

Прыпеў:

Хлопцы, настаў наш час,

Мора ўжо кліча нас.

Шэрыя хвалі дзёрзка хочуць

Паказаць нам зараз марское дно.

Перастанем жа смуткаваць і шкадаваць.

Віхура гоніць нас удалеч...

Хай жа мары, цярпенне і боль у сэрцы

Абмые марская соль.

Менавіта гэтую песню чуў у даваенныя гады ў запісе на грамафонны дыск Янка Брыль. Яна была для яго сімвалам свабоды і надзеі вярнуцца на радзіму, калі ён

апынуўся ў палоне ў 1939-м годзе. У рамане “Птушкі і гнёзды” Янка Брыль апавядае, якое ўражанне зрабіла на яго (бо марскі пехацінец Руневіч – прататып аўтара) гэтая песня, якую ў лагеры ваеннапалонных выконваў аркестр польскага марскога флоту: “Спачатку ціхім, пасля нарастаючым шумам марское хвалі паплыла над натоўпам журботна-задушэўная “Палома”. Без слоў яна цяпер, але гаворыць сэрцу вельмі многа. І не таму, што і польскія словы да гэтай музыкі ёсць, што марскі пехацінец Руневіч іх ведаў. Не, не толькі таму, – сама мелодыя, сама гармонія гукаў гаварыла так многа, так невымоўна хараша і родна, што душа твая пачынала за песняю хвалявацца. Спачатку бачыш, як нараджаецца з гукаў карціна суровай, шэрай пустыні, па хвалях якое, барознячы пенны след, ідзе яшчэ адзін – які па ліку? – карабель. О, якое бязмежжа, якое бязлюддзе!.. Усплёскам хвалі, небывалым па сіле, уздымае свой голас адно адзінае пачуццё. Яно амаль усё – о, не, не ўсё – перадаецца ўсплескамі слоў:

Ах, не пазбыцца вечна жывой тугі,

Вечна чужыя сцелюцца берагі!..

Нас не прыгорне к сэрцу сцюдзёны свет –

Хай жа лютые бура і ўдаль ірве!..

Хлопцы, настаў наш час,

Мора ўжо кліча нас...”

У Інтэрнэце мне ўдалося знайсці той даваенны грамафонны запіс. З хваляваннем слухаў яго, пераносіўся ў атмасферу рамана. А потым з’явілася думка, што, можа быць, прыведзеныя вышэй радкі ні што іншае, як перакладзеныя Янкам Брылём на беларускую мову словы той песні ў польскамоўным варыянце Валеры Ястжэмба-Рудніцкага? Услухаўся зноў. Прасачыў, як кладзецца адзін тэкст на другі, і ўбачыў, што так, ва ўзнаўленні Янкі Брыля адчуваецца выяўны водгалас польскага тэксту, пра які сам аўтар і згадвае. Але гэта не зусім пераклад, а хутчэй пераклад-пераказ, пераклад-уражанне. Бо перш чым прывесці ў сваім перакладзе другую страфу з першага куплета песні, Брыль пераказвае першую ў прозе, малое карціну, якая паўставае перад ім, калі ён слухаў песню.

Зразумела, што ў рамане згадка пра песню, з якой звязаны ўспамін пра трывожны перадаваены час, стварае адпаведны фон, навявае журботны настрой. У рамане пад гукі песні Руневіч успамінае, як салдаты-прызыўнікі польскага войска спявалі яе, чысцячы зброю яшчэ ў першыя месяцы службы ў польскім войску. Яна навявае ім ўспамін пра радзіму, мірны час. Уключаючы ў свой твор згадку пра “песню марской тугі”, Янка Брыль, хацеў надаць аднаму з першых яго эпізодаў тую танальнасць,

якой і надалей быў прасякнуты ўвесь раман. Не варта лічыць, што пісьменнік імкнуўся даць яе адпаведны пераклад. І ўсё ж, нельга не адзначыць, што прыведзеныя па-беларуску радкі “Паломы” добра кладуцца на мелодыю, іх можна спяваць.

Успамін пра песню “Палома” ў кнізе Я. Брыля дазваляе меркаваць, што яе ведалі ў Заходняй Беларусі. Пісьменнік разлічваў на тое, што і сучасны чытач прыгадае яе мелодыю, бо гэтая песня прыходзіла на Беларусь і з другога боку. Яшчэ ў даваенныя гады яна пад назвай “Галубка” стала папулярнай на рускай мове, зноў жа дзякуючы грамзапісам. Клаўдзія Шульжэнка спявала яе на словы С.Балоціна і Т.Сікорскай (музычная апрацоўка Б. Мондруса):

Когда из родной Гаваны отплыл я вдаль,

Лишь ты угадать сумела мою печаль.

Заря золотила ясных небес края,

И ты мне в слезах шепнула, любовь моя:

"Где б ты ни плавал, всюду к тебе, мой милый,

Я прилечу голубкой сизокрылой.

Парус я твой найду над волной морскою

Ты мои перья нежно погладь рукою”.

О, голубка моя! Будь со мною, молю,

Там, в этом синем и пенном просторе,

В дальнем, чужом краю...

О, голубка моя! Как тебя я люблю,

О, как ловлю я за рокотом моря

Нежную песнь твою!

Тут адсутнічае трагізм, няма ніякіх штормаў, вятроў, грозных хваль. Гэта песня пра разлуку марака з каханай, надзею на сустрэчу. Яна болей адпавядае французскаму, нямецкаму і англійскаму тэкстам. На жаль, цяпер гэтая адна з самых папулярных у свеце песня, якая ўвайшла нават у кнігу рэкордаў Гінеса, у нас не вядомая як “Палома”. Але сучасны чытач рамана Янкі Брыля можа згадаць яе мелодыю, бо аўтар дае зноску: “неапапітанская песня “Галубка”. Адзінае, што трэба будзе зрабіць,

выдаючы цяпер, калі аўтара ўжо няма сярод жывых, раман “Птушкі і гнёзды” з навуковым каментарыем, гэта паправіць спасылку Янкі Брыля – песня на самай справе іспанская.

Цікава, што і ў Польшчы “Палому” цяпер спяваюць з іншымі словамі, якія адрозніваюцца як ад польскага даваеннага варыянту, так і ад рускага. У выкананні польскага спевака Даміяна Галецкага песня на гэтую мелодыю апавядае пра каханне, зоркі, ноч, нават мора там ужо і няма. А на нямецкай мове існуюць аж тры розныя тэксты гэтай песні. Адзін з іх гучыць у выкананні Мірэй Мацье, другі спяваюць Карэл Гот і Семіна Росі.

Дзеля цікавасці, паглядзеў, як прадстаўлена “Палома” ў перакладзе рамана Янкі Брыля на рускую мову. Няўжо яна пададзена ў тым варыянце, які спявала Клаўдзія Шульжэнка, выконваюць сучасныя спявакі? Не, у аўтарызаваным перакладзе А. Астроўскага захоўваецца адпаведнасць тым словам песні, якія прывёў у рамане яго аўтар:

Что нам земля – у нас там причала нет.

В бурных морях мы бродим немало лет.

Нас ни одна на свете душа не ждёт –

Пусть же солёный ветер нас вдаль несёт!

Хлопцы, настал наш час...

Калі паспрабаваць пакласці словы рускага перакладу на мелодыю, то, аказваецца, і іх можна спяваць. Магло быць так, што, працуючы над аўтарызаваным перакладам, Я. Брыль сустракаўся ці гутарыў па тэлефоне з А. Астроўскім і апавядаў яму пра тое, дзе і ў якім выкананні слухаў яе.

Яшчэ адна песня, якая ў Беларусі вядомая, як рускае танга, таксама прыйшла з даваеннай Польшчы. Гэта танга – “Утомлённое солнце”. Як лейтматыў і своеасаблівы музычны сімвал даваенных гадоў яна гучала ў некаторых савецкіх фільмах. Сапраўды, пад назвай «Расставание» яна была выпушчана на грампласцінках у выкананні спевака Паўла Міхайлава і джазавага аркестра Аляксандра Цфасмана. Танга адразу стала шлягерам. Але гісторыя яго пачынаецца з Польшчы і звязана з імем вядомага ў свой час польскага кампазітара Ежы Пецярубурскага (1897-1979). Ежы Пецярубургскі – папулярны польскі кампазітар, праславіўся якраз як аўтар танга. Напярэдадні Другой сусветнай вайны ў Польшчы сталі шлягерамі яго танга “О, донна Клара”, “Ужо ніколі”, “Маленькае шчасце”, “Віно кахання”. Танга “Ta ostatnia niedziela” (Апошняя надзеля) напісана ў 1936

годзе, словы варшаўскага паэта-песенніка Зянона Фрыдвальда. У арыгінале гэта песня пра апошнія спатканне закаханых. Хлопец просіць дзяўчыну сустрэцца з ім у нядзелю апошні раз, бо яна выходзіць замуж за другога.

Гэтую песню я пачуў у выкананні маёй хатняй гаспадыні “пані Стасі”, як яе ўсе звалі, у вёсцы Удзела, дзе я настаўнічаў у 1972-73 гадах. Мне адразу ж запомніўся яе прыпеў і першы куплет:

Teraz nie pora szukac wymowek,

Fakt, ze skonczylo sie.

Dzis przyszedl drugi, bogatszy

I lepszy ode mnie,

I wraz z toba skradl szczescie me!

Jedna mam prosbe, moze ostatnia,

Pierwsza od wielu lat:

Daj mi te jedna niedziele, ostatnia niedziele,

A potem niech wali sie swiat!

To ostatnia niedziela,

Dzisiaj sie rozstaniemy,

Dzisiaj sie rozejdziemy

Na wieczny czas.

To ostatnia niedziela,

Wiec nie zaluj jej dla mnie,

Spojrzyj czule dzis na mnie

Ostatni raz.

Bedziesz jeszcze dosc tych niedziel miala,

A co ze mna bedzie, ktoz to wie?

To ostatnia niedziela,

Moje sny wymarzone,

Szczescie tak upragnione

Skonczylo sie!

Пані Стася чула гэтую песню ў давааным грамзапісе, запамніла і любіла спяваць. А я тады яшчэ не ведаў гісторыі стварэння і распаўсюджання яе, не ведаў, чаму існуе яшчэ і рускі тэкст на гэтую мелодыю, які з іх першасны. Як мне стала вядома ўжо цяпер, мелодыя танга гучала па ўсёй Польшчы і ў Заходняй Беларусі, якая тады была пад яе ўладай. Яшчэ ў 1937 годзе песня даляцела да Савецкага Саюза і заваявала вялікую папулярнасць. Існавалі тры розныя тэксты яе. Найбольш папулярны – пад першапачатковай назвай “Расставание” а потым новай – “Утомленное солнце” на словы Іосіфа Альвека і ў выдатнай аранжыроўцы Аляксандра Цфасмана. А яшчэ існавалі “Песня о юге” у выкананні Клаўдзіі Шульженка на словы Асты Галлы і “Листья падают с клёна” (на словы Андрэя Волкава) ў выкананні джаз-квартэта Аляксандра Рэзанава.

Паводле адной з версій біяграфіі, Ежы Пецярубурскі ў 1939 годзе служыў у войску ў Беластоцкай акрузе і пасля аказаўся ў Беларусі, узначаліў Беларуска-рэспубліканскі джаз-аркестр, які многа гастралюваў па СССР. І ўжо ў СССР напісаў музыку песні “Синий платочек”, якая таксама мае доўгую гісторыю, спявалася на розныя словы, мела некалькі варыянтаў.

Радзе нароўні з тэлебачаннем спрыяла “хаджэнню ў народ” многіх песень. Папулярнызаваліся яны і праз кіно. У савецкія часы лічылася добрым тонам мець у кінафільме адну-дзве песні, і іх тады было створана надзвычай многа. Я памятаю яшчэ вандроўныя кінаперасоўкі, якія на падводзе перавозіліся з вёскі ў вёску. Прыязджалі яны і ў маю родную вёску з досыць новымі фільмамі, якія амаль у той жа час ішлі і ў гарадах. Іх паказвалі або ў вясковым клубе, пад якія пераасталёўвалі свіран на выгане, або ў мясцовай школе. Дэманстрацыя фільмаў была сапраўдным святам. І песні з іх імгненна падхопліваліся, іх уключалі ў рэпертар мясцовых канцэртаў мастацкай самадзейнасці, спявалі на гуляннях, вяселлях. Не забываліся і песні са старых, яшчэ давааных кінафільмаў.

Першы тэлевізар я ўбачыў у Паставах у кабінёце начальніка станцыі ў 1964 годзе. Калі я з сястрой зайшоў туды, якраз паказвалі “Чапаева”. З зайздрасцю падумалася: вось каб гэтакі прыбор мець дома! Гэта ж колькі фільмаў можна паглядзець бясплатна! Але хутка, ужо калі я стаў студэнтам, у 1965 годзе, тэлевізар пачаў уваходзіць у быт. Мы глядзелі яго ў “Ленінскім пакоі”, праўда, самую вялікую аўдыторыю тэлевізар збіраў падчас трансляцыі футбола і хакея, а кіно мы больш любілі глядзець у кінатэатрах з дзяўчатамі. Недзе ў гэты ж час пачалі паступаць у

продаж і магнітафоны. Яны адыгралі асаблівую ролю ў пашырэнні песеннага рэпертуару народаў СССР. Менавіта праз іх распаўсюдзілася аўтарская бардаўская песня, якая якраз у гэты час пачала развівацца. Але афіцыйна бардаў не любіў, яны рэдка прабіваліся на радыё, у кіно. Прычым, некаторых выканаўцаў тыя, хто слухаў гэтыя песні, у “глыбінцы”, прынамсі ў Магілёве, дзе я вучыўся, нават і не ведалі. Не ведалі, прынамсі, А. Галіча. Пра тое, што менавіта А. Галіч склаў песні “Городской романс” і “Право на отдых, или Баллада о том, как я навещал своего брата, находящегося на излечении в психбольнице в Белых Столбах”, якія чуў у яго выкананні з магнітафона, я даведаўся значна пазней, як і многія іншыя. Не дзіва: 22 кастрычніка 1974 года пастановай Галоўліта яго творы былі забаронены ў СССР. Арыгінальных песень Я. Клячкіна не памятаю, але з магнітафонных стужак гучала ў яго выкананні песня “Пілігрымы” на словы І. Бродскага, гучала як ананімная. Найбольш папулярнай з песень Я. Клячкіна была таксама “Не гляди назад, не гляди” на словы М. Зіфа. Тады многія песні гучалі з магнітафонаў як “бязродныя” – без звестак пра аўтараў слоў, музыкі, выканаўцаў.

Некаторыя песні бардаў Ю. Кукіна, Я. Клячкіна, А. Гарадніцкага, Ю. Візбара якія выконвалі як свае творы, так і песні на словы іншых, часам невядомых паэтаў, прарваліся да слухачоў праз штомесячны гукавы часопіс “Кругозор”, у які адмыслова ўстаўлялася шэсць пластмасавых грампласцінак. Сярод папулярных аказаліся “Атланты” А. Гарадніцкага, “За туманом”, Ю. Кукіна, “Ты у меня одна” Ю. Візбара. Б. Акуджаву, Ю. Візбара ведалі больш, бо ім удавалася часам прарвацца і ў друк. І ўжо зусім выключная папулярнасць была ў песень Уладзіміра Высоцкага. У 1966 годзе яго творчасць дайшла і да Магілёва, яго песні гучалі паўсюдна, магнітафоны нават выстаўлялі на падваконнікі, каб як мага больш народу іх пачула.

Праўда, дзеля справядлівасці, скажам, што бардаўскія песні ахвотна слухалі, але рэдка спявалі. Тое самае можна сказаць і пра песні “папсы”, але ўжо ці не таму, што імітаваць голас, манеру выканання было цяжка або немагчыма чалавеку без пэўных вакальных дадзеных.

Чым бліжэй да сучаснасці, тым болей эстрадная песня рабілася безаблічнай, не стала арыгінальных мелодый, слоў, якія краналі б душу. Ці не таму, што спевакі з ліку “папсы” адчувалі гэта, яны зрабілі спробу вярнуцца да ранейшага, савецкіх часоў песеннага рэпертуару ў цыкле “Старые песни о главном”, але дурное камікаванне, парадыйнае апашленне сюжэтаў гэтых песень, адварнулі тэлегледачоў ад іх выканаўцаў. За апошнія дзесяць-дваццаць гадоў запамінальных песень, якія б “пайшлі ў народ”, практычна не з’явілася. Нідзе! Ні ў Беларусі, ні за яе межамі. І вось рэакцыя: на радыё пішуць, просяць выканаць не новыя песні, а даўнейшыя, пад якія некалі жылі, працавалі, адпачывалі, кахаліся, гулялі вяселлі, служылі ў арміі. Тыя песні часам выступаюць нават своеасаблівымі “знакамі”, пазначаюць сабой

прыкметы часу, старонкі біяграфіі. І міжволі задумаешся: якія ж песні будзе прасіць выканаць па заяўках, калі ўвойдзе ў паважны ўзрост, пакаленне пачатку ХХІ стагоддзя?

Міхась Кенка: Песня ретро

(веб-журнал “Культура. Нацыя”, вып. 32, ноябрь 2023, 52-63, www.sakavik.net)

Рэзюме. На эту тему меня навела программа Евгения Близнюка "Ретро" на Белорусском радио. Она была сделана по просьбам радиослушателей, желающих послушать любимые песни своей юности – 60-х и 80-х годов прошлого века. Понятно, что заявки подавали люди уже немолодые. Я заметил, что чаще всего им просят исполнить песни советских композиторов, реже – старые романсы, танго. И я вспомнил свое детство, деревенские праздники, вечеринки, свадьбы – какие песни на них пели!

Mikhas Kenka: Song retro

(web-magazine “Culture. Nation”, issue 32, November 2023, 52-63, www.sakavik.net)

Abstract. This topic was evoked by Yevhen Blizniuk's "Retro" program on Belarusian radio. It was made at the request of radio listeners who wanted to listen to the favorite songs of their youth - from the 60s and 80s of the previous century. The applications were made by people who are no longer young. I noticed that they were most often asked to perform songs by Soviet composers, less often - old romances, tangos. And I remembered my childhood, village holidays, parties, weddings - what songs were sung at them!